

*О.Козловський,
кандидат філософських наук*

**ДИНАМІКА РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНИХ
КОНФЕСІЙ ПРОТЯГОМ 10 РОКІВ
(з 2003 по 2013 рр.)**

Християнство в Україні налічує 1025 років. Цю історичну дату урочисто відмітили всі православні конфесії та віруючі греко-католицької церкви, корені якої належать до православної традиції до 1646 р. (унії) між православною і католицькою церквами. За роки незалежності в Україні спостерігається зростання релігійних громад усіх конфесій (*табл. 1*) [1].

Таблиця 1

Кількість релігійних громад загалом в Україні

<i>2003</i>	26 271
<i>2009</i>	31 257
<i>2013</i>	33 581

Тільки за останні десять років кількість релігійних громад зросла майже на третину (27,8%).

На початок 2013 р. в Україні діяли 1879 центрів управління; 500 – монастирів; 370 братств; 202 – духовні навчальні заклади; 13 157 недільних шкіл; 10 533 священнослужителів усіх релігійних конфесій.

При розгляді зростання кількості релігійних громад у розрізі основних найбільших релігійних конфесій бачимо, що кількість громад за останні п'ять років (з 2009 р. по 2013 р.), за даними статистики, збільшилась в: Українській православній церкві Київського патріархату – на 10,8%; Українській православній церкві московського патріархату – на 9,1%; Українській автокефальній православній церкві – на 1,9%; Українській греко-католицькій церкві – на 4,7%; Римо-католицькій церкві – на 2,0% (*табл. 2*).

Таблиця 2

**Динаміка зростання найчисельніших громад релігійних
конфесій України за десять років
(з 2003 по 2013 р., %)**

Релігійні конфесії	Роки			% зростання	
	2003	2009	2013	за 10 років	за останні 5 років
УПЦ МП	9952	11 444	12 485	+25,5	+9,1
УПЦ КП	3186	4093	4536	+42,4	+10,8
УАКЦ	1107	1183	1205	+8,9	+1,9
УГКЦ	3292	3566	3734	+13,4	+4,7
Римо-католицька церква	840	901	919	+9,5	+2,0
Інші конфесії *	7894	10 070	10 702	+35,5	+6,3
В цілому по Україні	26 271	31 257	33 581	+27,8	+7,4

*Інші конфесії – це протестанти-євангелісти, християни-баптисти, “свідки Єгови”, Українська лютеранська церква, іудаїзм, іслам та інші релігійні організації та громади.

Проте ці дані не зовсім точно віддзеркалюють дані соціологічних досліджень зростання кількості прихильників (адептів) цих громад. Зростання кількості релігійних громад не визначає прямопропорційності зростання кількості залучених до цієї конфесії.

Так, чисельність респондентів, які знають, до якої конфесії вони належать, практично не змінилась за останні десять років: у 2003 р. – 40,7%, у 2009 р. – 42,7%, у 2013 р. – 41,1%. Серед них зросла частка прихильників УПЦ (МП) – кожні п’ять років на приблизно 4%, а прихильників УПЦ (КП) за перші п’ять років (з 2003 по 2009 рр.) навіть зменшилась і протягом останніх п’яти років залишилась на тому ж рівні (табл. 3).

Як бачимо, за десять років кількість громад УПЦ (МП) зросла на 25,5%, а адептів – на 7,3%.

Дані зростання кількості адептів окремих конфесій пов’язані зі збільшенням загальної кількості віруючих в Україні. Так, за останні п’ять років на 4,4% зріс відсоток

Таблиця 3
Якщо Ви належите до певної релігійної конфесії,
то до якої? (%)

Релігійні конфесії	Роки		
	2003	2009	2013
УПЦ МП	37,8	41,7	45,1
УПЦ КП	28,7	26,9	26,8
УАКЦ	1,6	2,3	4,6
УГКЦ	18,6	16,5	15,6
Римо-католицька церква	1,6	0,5	1,6

людей, які вірять у Бога (з 70,7% – 2009 р. до 75,1% – 2013 р.).

Звичайно, цей показник самоідентифікації віри дуже поверховий, і не може бути взятий за основу аналізу релігійності суспільства. Водночас навіть через його призму можна простежити відмінності в розрізі регіонів, статі та національності (табл. 4).

Як бачимо, у Південному регіоні зросла кількість людей, які вірять у Бога, з 52,6% до 67,1%, але порівняно з Західним регіоном різниця становить (у 2013 р.) 26,3%;

Таблиця 4
Динаміка самоідентифікації віри в Бога за десять років
серед регіонів, статі та національності (%)

	Роки		
	2003	2009	2013
Регіони			
Захід	92,2	92,3	93,4
Центр	70,2	69,1	73,4
Схід	64,2	64,5	71,4
Південь	52,6	62,3	67,1
Стать			
Чоловіча	61,4	60,3	61,2
Жіноча	76,0	79,2	86,7
Національність			
Українець	73,8	72,5	76,7
Росіянин	58,0	61,4	65,3

Таблиця 5

**Як часто Ви відвідуєте релігійні храми
(церкви, костьоли, синагоги, мечеті тощо) (%)**

Регулярність відвідування храмів (церкви, костьоли, мечеті тощо)	Роки	
	2009	2013
Щомісяця чи декілька разів на місяць	23,9	25,0
Один раз на рік, рідше	55,3	58,4
Зовсім не відвідую	20,0	16,6

жінок, які вірять у Бога, на 25,5% більше, ніж чоловіків; серед українців на 11,4% більше віруючих у Бога, ніж серед росіян.

Дуже важливим показником релігійності є відвідування храмів та їх регулярність (табл. 5 і табл. 6).

Наведені дані в цілому по Україні свідчать, що кожний четвертий громадянин України регулярно, декілька разів на місяць ходить до храму. Адепти різних релігійних конфесій по-різному ставляться до частоти відвідування культових закладів. Це свідчить і про прихильність до релігійних практик, внутрішню потребу, відданість обраній релігії, з одного боку, та впливу на свідомість людини церкви – з другого.

Отже, найвищий показник відвідувань храмів на місяць серед вірян греко-католицької церкви. Він зростав кожену “п’ятирічку” на 6,3 та 4,3% і досяг у 2013 р. позначки 78,3%. Це у 2,3 раза вище за показники прихильників УПЦ МП та практично удвічі більше, ніж у прихильників УПЦ КП. Необхідно відмітити й те, що адепти УАКЦ за десять років стали частіше ходити до церкви щомісяця (з 38,9% – 2003 р. до 67,6% у 2013 р.). Ці дані свідчать про те, ця дана конфесія стабільно розвивається, нарощуючи довіру до себе та зацікавленість віруючих, та, головне, що люди відчують у цьому потребу у повсякденному житті.

Доволі показовим є розклад відвідувань релігійних храмів у розрізі регіонів, статі та національності протягом місяця (табл. 7).

Таблиця 6

Динаміка за десять років відвідування храмів
адептами релігійної конфесії
протягом місяця (щодня, щотижня, один раз на місяць) (%)

Релігійні конфесії	Відвідування храмів декілька разів на місяць		
	2003	2009	2013
УПЦ МП	32,8	34,9	33,6
УПЦ КП	31,5	44,0	39,4
УАКЦ	38,9	55,6	67,6
УГКЦ	67,7	74,0	78,3
Римо-католицька церква	40,0	25,0	58,3

Таблиця 7

Динаміка відвідувань регулярно протягом місяця
релігійних храмів за десять років (%)

	Роки		
	2003	2009	2013
Регіони			
Захід	54,9	60,3	57,1
Центр	20,7	18,0	21,9
Схід	21,5	17,2	13,1
Південь	29,0	10,1	16,0
Стать			
Чоловіча	27,6	16,2	13,8
Жіноча	34,0	30,1	34,6
Національність			
Українець	–	25,8	26,8
Росіянин	–	15,4	15,4

Стабільно високе відвідування релігійних храмів спостерігається в Західному регіоні, показники якого перевищують в 4,4 раза аналогічні показники в Східному регіоні; у 3,6 раза – у Південному регіоні та у 2,6 раза – у Центральному регіоні. У Східному регіоні за десять років цей показник знизився на 8,4%, а у Південному – на 13%. При цьому необхідно відмітити спад відвідувань храмів серед чоловіків (за десять років майже удвічі).

Таблиця 8

Динаміка середнього віку за десять років
у розрізі релігійних конфесій

Релігійні конфесії	Середній вік		
	2003	2009	2013
УПЦ МП	47,0	49,6	47,9
УПЦ КП	48,0	48,9	49,8
УАКЦ	46,5	46,7	52,1
УГКЦ	43,9	46,1	43,2
Римо-католицька церква	45,9	43,0	41,8

Динаміка середнього віку adeptів релігійних конфесій свідчить, наскільки до релігійних практик залучена молодь чи старше покоління, чи є підґрунтя для подальшого розвитку або занепаду (табл. 8).

З наведених даних видно, що прихильники Римо-католицької церкви наймолодші серед усіх релігійних конфесій.

Найстарші, станом на 2013 р. adeptи: УАКЦ – 52,1; УПЦ КП – 49,8; УПЦ МП – 47,9 року.

Отже, церква – живий організм, який розвивається.

Розвиток релігійних конфесій продовжується: збільшується кількість релігійних громад, практично всі вони набирають сили; збільшується кількість людей, які вірять у Бога; збільшується кількість людей, які знають, до якої релігійної конфесії вони належать; збільшується кількість людей, які регулярно відвідують храм чи костюл.

Водночас є відмінність при розгляді цих питань по регіонах, за статтю та національністю. Зокрема, значна різниця й між Західним регіоном та іншими, де з 1917 р. зросло кілька поколінь за войовничого атеїзму, а релігійні практики вивчення основ релігії (катехизис) суворо заборонялись та карались. Воцерковлення триває.

Література

1. Релігійно-інформаційна служба України. – <http://www.risu.org.ua>